

RECTOR
ACADEMIAE LIPSIENSIS
MEMORIAM
INSTAVRATAE RELIGIONIS
EVANGELICAE
ORATIONE ANNIVERSARIA
DIE XXXI MENSIS OCTOBRIS A. c*l*o*l*o*ccc*x*cv*
IN AEDE PAULINA
PIE RECOLENDAM

INDICIT

SPICILEGIUM XX.

*Autographorum, illustrantium rationem, quae intercessit Erasmo
Roterodamo cum aulis et hominibus aevi sui praecipuis
omnique republica.*

REPORT OF

THE COMMISSIONERS OF THE LAND OFFICE

IN THE YEAR 1871

IN THE MATTER OF THE LANDS BELONGING TO THE

INDIAN TRIBES

IN THE PROVINCE OF ONTARIO

AND IN THE MATTER OF THE LANDS BELONGING TO THE

INDIAN TRIBES IN THE PROVINCE OF ONTARIO

IN THE YEAR 1871

BY

GEORGE W. BROWN

PRINTED BY THE GOVERNMENT OF ONTARIO, TORONTO, 1872.

D. IOANNIS à BOTZHEIM,¹⁾
Canonici Constantiensis,

Epistolae septem, AA. 1529. 1530. 1531. et 1534.
ad Erasmum datae,
ex Autogr.

In epistola prima, quam dedit ad Erasmum, ex *Vberlinga*, d. 8. Martii A. 1529., (v. Index h. a. n. 7.) loquitur de *Vtenhouio* quodam; de meliori *Erasmi* commorationis loco; de *Benedicto* quodam, *Venetiis* reduce; de *Erasmi* apologiis et rixis; de rebus *Basileensibus* turbatis; de *se ipso*, etc. De *Vtenhouio* et *Benedicto* vid. adnot. 2. et 4. ad hanc epistolam.

S. P. Nusquam apparuit Gandaus ille, de quo scribis, *Vtenhouius*,²⁾ cuius amicitiam, tua commendatione iucundiozem, cu-

A 2 piebam

1) De hoc Viro, quem magni fecit Erasmus, vid. *Spicil.* XIX., ubi octo eius epistolae ex autogr. editae legi possunt, quas scripsit annis 1523. 1524. 1525. 1526. et 1527. Cur omnes reliquae, nunc primum ex autogr. publicandae, epistolae, datae snt ex *Vberlinga*, vid. adnot. 8. ad primam epistolam.

2) *Carolus Vtenhouius*, cuius pater *Nicolanus Vtenhouius*, mense Febr. a. 1527. Gandavi mortuus, ab Erasmo admodum laudatus atque Epitaphio latino et graeco ornatus, principali totius Flandriae concilio praesederat, Caroli V. Imp. iussu et auctoritate. Vid. *Erasmi* epistolae T. III. Opp. *Sweerii* Athenae belgicae,

piebam auide. Vtinam tibi contingat locus, vbiubi vel migraueris,³⁾ vel manseris, salutaris, et incolumitati tuae, et studiis tuis commodissimus! Benedictus⁴⁾ rediit a Venetiis, quem de ludo Carnispriuali,⁵⁾ Venetiis habito, peruestiga. Per hunc, si venerit ad te, promissas apologias exspecto. Crucior ego, te cruciariis huiusmodi, et grauiora negligere. De Episcopis et caeteris, quibus me certiore putabas reddi a Gandauo, nihil intellexi. Sed cuperem aliquid eiusmodi scire, quod per Benedictum⁶⁾ secure poteris, si voles, significare, nam is recta a Basilea me adibit. De rebus Basileensibus turbatis⁷⁾ diu sperabam me tamen aliquid certi intellecturum; sed hactenus non licuit, nec te puto de similibus libenter scribere. De perseverantia meae in te amicitiae id tibi persuade, quantum ad me attinet, vt prius optem mortem mihi propinquam, quam obseruantiam sinceram in te meam abiicere, seu potius frigide custodire. Ego hic haereo, rebus nostris ad interitum

cae; Andreae bibliotheca belgica, etc. *Carolus Vrenbouius*, de quo Botzhemus loquitur in hac epistola, erat iuuenis domestico conuictu eo-que diutino cognitus penitusque perspectus Erasmo, qui eum in Italiam iter facientem his verbis Petro Bembo d. 22. Febr. a. 1528. commendabat: „Nihil illo comperi multis annis sincerius, modestius, aut amico amicus;“ postea vero a. 1533. in epistola ad Viglium Zuichemum vocabat „iuuenem bene natum, sed parum eruditum, ac non studiosum quidem.“ Vid. Erasmi epistolae T. III. Opp. editae. Doctior et celebrior euasit filius, *Carolus Vrenbouius*, Gandauo a. 1536. natus, Coloniae a. 1600. mortuus, de quo vid. An-

dreae biblioth. belg., Sweertii Athenae belg. etc.

3) Migravit *Erasmus* hoc ipso anno 1529. *Friburgum*, propter tumultum civium Basileensium, Iconoclastarum. Vid. quae dicta sunt ad Herm. Comitris à Nuenare epistolam, a. 1529. ad *Erasmum* datam, et in Spicil. XV. ex autogr. editam, adnot. I. 3. 4.

4) *Benedictus* fuit bibliopola Basileensis, de quo vid. Botzheimi epistola XI. Cal. Nouembr. a. 1526. ad *Erasmum* data, et in Spicil. XIX. ex autogr. edita. Conf. *Erasmi* epist. 662. T. III. Opp. p. 775.

5) Carneuale Itali vocant.

6) Vid. n. 4.

7) Vid. n. 3.

tum procliuibus; ni tandem tumultus illi *) redigantur in ordinem; actum est de nobis. Christus sua solita clementia dignetur afflictis succurrere rebus. Vale. Ex Vberlinga, 8. Martii, 1529.

Tuus, si quisquam alius,
Ioannes Botzhemus.

Dubitabat Benedictus, an Basileam esset nunc venturus. Si nundinae Francfordenses satisfacient, non veniet. Modo tum per alium certum nuntium, utcunque oblatum, scribes.

Omnibus numeris absoluto Theologo, eidemque bonarum litterarum Vindici primario, Domino Erasmo Roterodamo, patrono et praeceptori obseruandissimo,

Basileae.

(Sigillum integrum.)

In epistola secunda, data ex Vberlingen, exilii specu, d. 20. Augusti A. 1529, (v. Index h. a. n. 18.) dicit Botzhemus de litteris nullis Friburgo acceptis, fidem suam Erasmo probans contra suspicionem; de rebus Caroli V. Caesaris, Regumque Galliae et Angliae; de sua spe; de litteris futuris.

S. Verisimile est, Amplissime Patrone, Botzhemii memoriam apud te profus euauuisse, qui nihil litterarum a te receperim e Friburgo, quam diu illic egeris. *) An vero nonnihil maleuolentiae

A 2

tiae

*) Propter tumultus illos, cum reformatione ecclesiae Constantiensis coniunctos, Episcopus Hugo I. de Landenberg et Capitulares, relicta Constantia, contulerant se Vberlingam anno 1527, quam ob causam epistolam hanc et sequentes omnes

Botzhemus scripsit Vberlingae; quae est libera Imperii R. Germ. ciuitas, ad lacum Constantiensem seu Podamicum (Germ. Bodensee) sita in Circolo Sueuico.

9) Vid. n. 3.

tae in me conceperis, scire non possum; certus, me mihi conscium non esse alicuius occasionis praestitae. Nihil enim vel gratius, vel antiquius apud me, vel Erasmi nomine; nec inde me divellent, quotquot sunt, et Suffraganeorum, et Monachorum, et Sophistarum, legiones amusae. Hic cohibeo calami libertatem. Novus rumor heri ad nos aduolavit e Tridento, ex Apollinis oraculo depromptus, certo certius esse, Caesarem Carolum septimo die Augusti in Italia portum contigisse Monaci, et proximo inde die Genuam ingressum esse, plusquam Caesareo comitatu, iclumque pacis foedus (quod faustum felixque sit!) inter Caesarem Carolum, Franciscum Gallum ¹⁰⁾ et Henricum Anglum ¹¹⁾ Reges, quinto Augusti die denuo proclamatum esse. Id si nescias, cupio te scire; nam spes est, inde Germaniae salutem imminere. Rescribe, si Botzhemum tuum agnoscas, causam silentii erga me tui. Parochus Friburgensis, si alioqui non possis, in singulos fere dies ad me mittere poterit. Bene Vale. Ex Vberlingen, exilii specu, ¹²⁾ 20. Augusti, Anno 1529.

Tibi deditissimus

Ioannes Botzhemus.

Verae Theologiae et bonarum litterarum
Vindici incomparabili, D. Erasmo Roterodamo,
praeceptorum et patrono suo, ex
animo dilectissimo,

Friburgi Brisgoici.

(*Sigillum integrum.*)

10) Franciscum I.
11) Henricum VIII.

12) Vid. n. 8.

In *tertia* epistola, ex *Ueberlingen* data d. 13. *Aprilis* A. 1530., (v. Index h. a. n. 9.) dicit auctor de *libellis* ab *Erasmo* acceptis; de *Erasmi fautoribus* et *inimicis*; de *Theologis Parisinis*, *Erasmi aduersariis*, item de *Hispanis* et *Germanis*, addita consolatione; de *Episcopo* nouo *Constantiensi*, *Balthasare*; de *Caesare*, et spe in eo posita; de suo *proposito visendi* *Erasmum*; de *Luscinio*; de *Erasmi in Aula aduersariis*; de *Ecclio*, *Electore Saxoniae*, *Landgrauio Hassiae*, aliisque *Augustam Vindelicorum* ad *Comitia* venientibus; de *Michaele*, *Concionatorum Augustensium* antesignano; de *Norimbergensibus* et *Vlmensibus*; de *futuris* rebus, additis *precibus*.

S. Recepi, charissime praeceptor, duos a te fasciculos litterarios. Primus habebat responsiones Erasmi ad collationes cuiusdam, iuncta epistola contra quosdam, qui se falso Evangelicos iactant, quam legi diligenter semel atque iterum, quaerens aconitum mixtum, quod a quibusdam tribuitur ei epistolae, facile coniectans, veritatis libertatem illud esse, quod offendit. Secundus habebat enarrationes in psalmum 22. Davidis, diuinas ac plane Erasmicas, quas communicavi cuidam docto et tui studiosissimo, sincerique pectoris in bonas litteras homini. Qui, cum remisisset enarrationes tuas, respondit hac epistola, quam ad te mitto, vt videas, esse apud nos, qui te venerentur, vt dignus es. Hic flagitat a me epistolam Erasmicam, vt aliqua ex parte mitigetur desiderium illius. Rursum sunt ex his, qui publice pro concionibus auocent studiosos a lectione translationis tuae in Testamentum Nouum, sumta proxima occasione in solemni Annunciationis Mariae, dum angelica saluatio fuerat enarranda populo. Illic quantum detestatus fuerit¹³⁾ interpretationem eius nominis, Ave gratiosa Dominus tecum, vix credas,

credas, admonens subinde, cauendum esse a nouis translationibus, peruertentibus et corrumpentibus vniuersam Scripturam Sacram. Scholia Nouiomagi¹⁴⁾ in Epistolam tuam non vidi. Liuinus tuus¹⁵⁾ scripserat tuo nomine, se mittere, quae non misit. Errorem accidisse, conicio. Misit epistolam tuam sinceram Friburgi excusam, sed absque scholiis, quam antea a te receperam. Proximis tuis scripseras, Theologos Parisinos mitescere; nunc scribis, eos quidam

14) *Gerardus* (Geldenhaurius) *Nouiomagus*, Historicus et Theologus, *Nouiomagi* in Belgio natus, auctor opusculorum aliquot ad historiam belgicam pertinentium, aliorumue, teste Erasmi epistola 484. T. III. Opp. p. 533. sq., data Louan. A. 1519, erat hoc tempore Episcopi Vltraiectini a sacris. Varias ad illum Erasmi editas sunt epistolae, vt et duae ipsius ad Erasmus; qui tandem p. 1747. ep. 359. duobus Adolescentibus non nominatis d. 31. Jul. A. 1530. scripsit: „Dies aliquot oblectauit se (Canius) Argentorati, apud *Gerardum Nouiomagum, qui mihi ex amicissimo factus est hostis capitalis. Torum Argentoratum et omnes Ecclesiasticas concitauit in me. Quintus iam Liber prouolauit in caput meum, etc.*“ Posthac Marburgi historiam docuit, et Vitembergam iter faciens d. 10. Ianuarii A. 1542. à latronibus, sisso securi capite, misere perit. Vid. Franc. Sweertii *Athenae belg.*

15) *Liuius Algorius*, (Algoet.) *Gandauius*, ad quem edita legitur Erasmi epistola, T. III. Opp. p. 546. Antuerp. 13. April. A. 1520., fuit

iuuenis honesto loco natus, sed in re tenui, Erasmi famulus, in filii vicem adoptatus. „*Apud me, (inquit Erasmus, p. 810. in epistola ad Thomam Card. Eboracensem, Basil. 2. Sept. A. 1524.) „sat feliciter profecit in vtraque literatura. — Natus est ad liberales disciplinas.*“ Et p. 902. ep. ad Petr. Barbarium, Basil. A. 1525. „*Sic profecit in vtraque lingua, in bonis literis ac disciplinis, vt me praecurrat.*“ Alius *Liuius*, ad quem superest Erasmi epistola, T. III. Opp. p. 648. ep. 580. ex *Anderlaco 21. Iun. A. 1521. data, fuit Abbas Monasterii S. Bauonis, Gandau.* Inter Scriptores belgicos retulit Franc. Sweertius *Laeuinum Algoet*, *Gandensem Mathematicum, auctorem descriptionis terrarum septentrionalium, Antuerpiae typis Gerardi Iudaei editae; et Laeuinum Panagarbum*, *Gandensem, virum vtriusque linguae doctissimum, Orationum ac Poëmatum scriptorem, Vlmæ A. 1547. mortuum. Videtur Sweertius ex Erasmi *Liuiino Algorio, seu Algoet, Panagarbo, (conf. T. III. Opp. Erasmi,) fecisse binos suos *Laevinos.***

dam contra te emisisse. Inuida mens nunquam quiescit. Dulcorationes nascuntur in Hispania, nec dissimilia in Gallia; peiora etiam in Germania. Sed hoc reficit animum meum, cum recordor, virtutem, quanto sit laudabilior, tanto plus a malis impeti, idque certissimum esse verae virtutis indicium, quo magis sit iniquorum calumniis exposita. Solet etiam virtus post multos arietes clarescere potentius ac triumphare. Episcopum nostrum, Balthasarem,¹⁶⁾ electum et confirmatum exspectamus indies. Caesarem¹⁷⁾ aiunt esse in Oeniponte, a quo pendemus omnes, exspectantes redemptionem Israel, utinam non frustra! Certo decreui me auulsurum a pistri-
no meo, tui visendi gratia, nisi me fallat omnis industria. Luscinium¹⁸⁾ miror esse talem, qualem non putaram. Cupio aliquando scire causas, si quas diuines. In Aula non quiescunt aduersarii tui. Eccius¹⁹⁾ vocauit omnes Lutheranos in consilium principum Augustam, illic propugnaturus articulos fidei et Ecclesiam catholicam.

16) A. 1529. propter reformationem Constantiae urbis, *Hugo I.* de Landenberg sponte se abdicauit episcopatu Constantiensi, cui praesuerat per 33. annos. Successit ei *Balthasar Mercklinus*, siue *Merckel*, Caroli V. Caesaris Amicus et Legatus, Imperii Procancellarius, Episcopus Melitenensis, Episcopatus Hildesheimensis Administrator, Canonicus Constantiensis, Episcopus ad annum vsque 1531, quo obiit Treuiris aet. 52. Vid. de hoc viro *Spicileg. IV.* ubi exstat ex autogr. edita eius ad *Erasmum* epistola a. 1529. scripta.

17) *Carolus V.*

18) *Ottomarum Luscinium*, de quo vid. *Index Epistolarum ad Erasmus* Autogr. A. 1531. n. 5. et plura suo loco.

19) *D Ioannes Eccius*, Professor Theol. et Procancellarius Acad. Ingolstadiensis, Canonicus Aichstadiensis, aduersarius Lutheri et Protestantium notissimus, inuitus veritatis testis, nominis *Lutheranorum* primus auctor et inuentor, natus a. 1486. mortuus a. 1543. de quo vid. in primis *Seckendorffii hist. Lutheran.*

eam! Dux Saxoniae ²⁰⁾ et Hessorum Princeps ²¹⁾ parauerunt sibi hospitia Augustae magno aere, vt audio, adducturi omnes doctos suos. ²²⁾ Antesignanum Concionatorum Augustensium, Michaellem, ²³⁾ dicunt profugisse Tigurum, metuentem aduentum Caesaris. Nuerenbergenfes atque Vlmenses, aiunt, iam tandem assensisse, ac consignasse decretum imperiale, quod ante menses aliquot Spirae conceptum erat. Huiusmodi multa referuntur apud nos, quae tutumne sit credere, an non, tu scis. Exitus acta probabit. Multi, et Principes, et Ciuitates simulabunt ac dissimulabunt, donec Caesar redeat in Hispaniam, grauioribus post se relictis periculis, quam ante fuerant. Deus det gratiam et prudentiam Caesari et Principibus, vt omnia circumspecte agant, pro gloria diuina et totius reipublicae christianae salute, Amen. Optime vale, charissime praeceptor, quem Christus nobis quam diutissime conferuet incolumem. Ex Vberlingen, 13. Aprilis, Anno 1530. Cursim, in Apotheca aromataria, propter importunitatem abeuntis.

Toto pectore tuus, Ioannes Botzhemus.

Verae Theologiae ac optimorum studiorum
Vindici incomparabili, Domino D. Erasmo
Roterodamo, praeceptoris et patrono suo
modis omnibus obseruando,

Friburgi Brisgoici.

Epi.

20) *Ioannes*, cogn. *Constans*, Dux et Elector Saxoniae, Friderici Sapientis frater et a. 1525. successor, pater Ioannis Friderici Magnanimi, Electoris, qui mortuo a. 1532. successit.

21) *Philippus*, cogn. *Magnanimus*, Landgrauus Hassiae.

22) De Comitibus A. 1530. Augustae Vindel. celebratis, de Confes-

sione Augustana d. 25. Iunii exhibitae, de Principibus aliisque, Theologis etiam et doctis aliis, ibi praesentibus, etc. vid. in primis Seckendorffii hist. Luther. et Georg. Coelestini hist. Comitior. Augustae A. 1530. celebratorum, (Francof. ad Oderam, 1597. fol.)

23) *Michaellem Cellarium*, de quo vid. Seckendorff. hist. Luther.

Epistola quarta, data ex *Uberlingen*, 15. Cal. Iunii, i. e. die 18. mensis *Maii*, A. 1530, (v. Index h. a. n. II.) continet singularia de *Botzhemi cum Erasmo colloquiis*; de iniqua *Erasmi valetudine et animi moerore*; de *Bonifacio* quodam; de *Caesare* in *Oeniponte*, et rebus nouis; de *Episcopo* nouo, *Balthasare*; de *Botzhemi* ipsius opinione de futuris.

S. Nescio profecto, doctissime praeceptor, quinam contigerit, ut, eum nunquam ardentius cupierim assatim colloqui tibi, id praeter solitum etiam parcissime, et non, quo solebam, animo libero, et vix mutire, datum sit. Tametsi mala valetudo tua, qua laborabas, potissimum fuerit impedimentum primo colloquio, quod sentiebam esse molestissimum tibi; dederat tamen Deus reualescen-
tiam aliquousque, dum iterum colloqueremur, ita tamen, ut haereret expectationis soliti et iam assueti doloris propinqui metus, et lassati corpusculi languor, cui graue videbatur esse omne colloquium, vnde factum est, ut omnis loquacitas vna cum animi libertate collapsa sit. Volebam agere gratias pro epistolis accuratissimis, in epistolarum opere mihi adscriptis, atque alia pleraque tractare, praeter suauis confabulationes. Haec omnia sustulerat iniquitas malae valetudinis tuae, quae suggererat animum moerore turbatum. Non est itaque, cur suspicaris alia. Id ipsum Bonifacio nostro²⁴⁾ contigit, quod priuato colloquio testati sumus inuicem. Caesar²⁵⁾ in Oeniponte, stipatus multis Regum et Principum Le-

B 2

gatis,

24) *Bonifacio Amerbachio*, Ioannis Amerbachii, Typographi cel., filio, Iuris Caesarei Professore Basileensi, quem a. 1536. Erasmus omnium facultatum suarum haereditatem instituit, et qui diem supre-

mum obiit a. 1562. aet. 67. Conf. Spicileg. VIII. p. 13. 14. adnot. 14.

25) *Carolus V.* in itinere ex Italia, ad Comitia Augustae Vindel. habenda.

gatis, negotiosus est. Equites Burgundiaci, iniuria quadam intolerabili a plebe Campidonensi affecti, denunciarunt se hostes Campidonae oppidulo, cuius Senatui, quaesitis vndequaque consiliis a ciuitatibus vicinis, idque frustra, tandem missis legatis ad Caesarem, frigide responsum est, ita vt latentem Caesaris indignationem facile intellexerint. Equites ducenti vicinia occuparunt illic, nec tuta est migratio cuius a Campidona. Quid sibi velit hoc praeludium, nescio. Nouus confirmatus Episcopus noster, Balthasar, ²⁶⁾ nihil scribit ad nos, propter intolerabiles negotiorum procellas, quas ait imminere ita, vt aegre spiritum trahat, spem leuiter pollicens. Nihil praesagit animus boni, praeter inania quaedam et fumos triduanos. Christus omnia prosperet in nostram salutem! In praesidio Principum parum spei est. Bene vale, charissime praeceptor. Ex Vberlingen, 15. Cal. Iunii, Anno 1530.

Tuus, quantulus est,

Ioannes Botzhemus.

Doctissimo et Vero Theologo ac
Oratori disertissimo, D. Erasmo
Roterodamo, praeceptoris obseruando,

Friburgi.

In epistola quinta, data ex Vberlinga, prima Martii A. 1531. (v. Index h. a. n. 2.) dicit Botzhemus de se ipso, et peste, caussa fugae; de libellis duobus, Erasmo ex Augusta, et ab eo sibi missis, nec in publicum proferendis, etc. de
Erasmo,

Erasmo, utrique parti suspecto aduersario; de ipsorum Pontificiorum de Erasmo iudiciis; de rariorum litterarum suarum caussis; de Caesare, etc.

S. Absui quatuor mensibus ab Vberlinga, nec opinor, ante Aprilem me illuc rediturum animo persistendi. Soleo tamen nunquam, rebus sic poscentibus, eo venire. Pests vellicans causa fuit fugae, quae tametsi remiserit furorem suum, sunt tamen qui metuunt, Verem nonnihil eius mali relaturum. Dispiciam itaque mensem hunc proxime venturum. Misisti mihi libellos duos, ex Augusta tibi, vt scribis, missos, quos vsque ad cachinnos risi, sed quos non licebat in publicum proferre apud nos. Est tamen vnus aut alter, quibus sciebam arrisuros. His clanculo communicavi, non absque gratis relatis. Quod utrique parti suspectus es aduersarius, nihil est noui. Imo hos, qui se profitentur a Pontificis et Ecclesiae, hoc est Caesaris, parte stare, frequenter audio Erasmus traducere, idque Theologis auctoribus, qui Proceres nobilium ex magna parte prouocarunt in odium tui, qui soles alicubi plus satis libero calamo Monachos, atque etiam communem Ecclesiasticorum viuendi modum infectari, quem decuit multo magis omnia nostra, quantumuis abominanda, tueri, si diis placet! Scripsissem aliquoties, si vnquam contigisset nuncius; nec putabam te Friburgi perstitisse, in tanto pestis periculo. Nihil est apud nos rerum nouarum, te dignum, quod non putem tibi cognitum antea. Frustra expectamus auxilium Caesaris, abituri ex Germania, si verum est, quod quidam dicunt. Cupio scire, qui valeas, quid agas, quid edas; Botzhemumque constanti animo tuum esse memi-

neris; admoneo. Bene vale. Ex Vberlinga; prima Martii
1531.

T. ex animo Ioannes Botzhemius.

Verae Theologiae et Bonarum Litterarum Vindici incomparabili,
Domino Erasmo Roterodamo, Patrono et Praeceptoru suo, modis
omnibus Venerando,

Friburgi.

(*Sigillum integrum.*)

In sexta epistola, ex Vberlinga, d. 6. Aprilis A. 1531.
(v. Index h. a. n. 6.) sermo est de rebus Erasmi domesticis, et
Botzhemii spe; de Zoilis Erasmi duobus, etc. Additur iu-
diciu liberu de Comitibus Imperii.

S. iam tandem proditum esse thesauru tuu, audio, qui
sexingentis aureis paratis tibi paraueris aedes proprias, addito et-
iam non vili sumptu, in exstruendas mansiones nouas, pro tua
commoditate, dato. Congratulor tibi vehementer, quod inde
spem conceperim, te multis annis nobis superfuturum, tamen si
Christi de hoc sit curare. Scripseram ante tres fere menses²⁷⁾ ad
te de rebus quibusdam, et Zoilis tuis, Merdardo²⁸⁾ et bicorni
nostro,²⁹⁾ per Capellanu, Fabri,³⁰⁾ Viennensis Episcopi, nun-
cium,

27) Periisse videtur haec epistola.

28) Rectius: *Medardo*, qui fuit
Monachus Ordinis Minoritarum, seu
Franciscanorum, Ferdinandi I. Re-
gis Concionator, Erasmi et Lutheri
omniumque Euangelicorum aduer-
sarius.

29) Ignoto Erasmi aduersario.

30) De *D. Ioanne Fabro*, quon-
dam Officiali Episcopi Basileensis, de-
inde Vicario Episcopi Constantiensis,
Ferdinandi I. Regis a Consiliis et
Confessionibus, tandem Episcopo
Viennensi, in Austria, vid. Spicileg.
VI, vbi sex eius ad Erasmus episto-
lae ex autogr. editae legi possunt.

cium, qui verbo renuntiarat, te propediem ad me scripturum de his, quibus scripseram, te esse in opere quodam iis de rebus emitendo. Nihil horum hactenus inuestigare potui. Tu, si voles, fac me certiozem, quid in ea re egeris, et si quid sit aliud, quod mihi communicandum esse putaueris. In Comitiiis Imperii haeremus, nimirum (ytinam mentiar!) et re, et spe frustrandi. Metum hunc incusserunt crebrae, perperam actae Principum Conuentiones, et fatalis quaedam temporum iniuria. Bene vale. Ex Vberlinga, 6. die April. Anno MDXXXI.

Tuissimus, quantulus est,

Ioannes Botzhemus, perpetuo.

Sincerioris Theologiae Optimarumque Litterarum Vindici incomparabili, D. Erasmo Roterodamo, Praeceptoris et Patrono modis omnibus Venerando Charissimoque.

Denique in epistola *septima*, data ex *Vberlinga*, die 20. Nouembris A. 1534, (v. Index h. a. n. 14.) loquitur Botzhemus de litteris *Ingolstadiensibus*; de Nicolao *Winmanno*, novo *Erasmi fauore* et amico *lucrifacto*; de nuperis Erasmi epistolis; de rebus *nouis*.

S. Clarissime Praeceptor! Quidam incogniti ex Ingolstadio has ad me transmisere litteras tibi remittendas, eo quod me tui amantissimum intellexerunt. Parui lubens. Ex epistola Nicolai Wynmani³¹⁾ ad me scripta cognoui, illum non amusum esse, et qui

31) Vid. *Erasmi ad Nicolaum* p. 1748. sq. ep. 361. data Friburgo *Winmannum* epistola, T. III. Opp. Brisgoiae, 16. Aprilis A. 1531. Latèr

qui tui sit studiosissimus. Hoc nomine lucrifeci nouum amicum. Epistolas, quas nuper ad me misisti, non sine voluptate perlegi. Nunc alia plura nugantur, de Ciuitate Rhodiorum per Andream Doriam occupata, de aduentu Caesaris, ³¹⁾ de Rege Francorum, ³²⁾ qui dicitur polliceri auxilium contra Lutheranos Principes et Ciuitates. Dicunt praeterea, Comitem de Nassau ³³⁾ fuisse apud Franciscum Regem Francorum celeberrimo equorum comitatu, qui ab illo optima spe sit dimissus. Vngari confluunt ad Ferdinandum, ³⁴⁾ offerentes illi totum Regnum suum. ³⁵⁾ Parantur, vt audio, passim Duces bellorum, et caetera ad eam rem necessaria, et a nostris, et a Seclisitis. Christus omnia vertat in salutarem euentum! Excellentia tua curet diligenter valetudinem suam, studiosorum omnium thesaurum incomparabilem. Ex Vberlinga, 20 Nouembr. 1534.

Tuus, quantulus est,
Ioannes Botzhemus.

Clarissimo omnium Theologo et Oratori incomparabili,
Domino D. Erasmo Roterodamo, Domino et Praeceptoris suo modis omnibus reuerendo, Friburgi.

IACOBI

ret adhuc Lipsiae huius *Wimanni* ad Erasmus epistola, scripta Spirae, 3. Martii A. 1531. Vid. Index Epistolar. ad Erasum. autographar. A. 1531. n. 3.

32) Caroli V.

33) Francisco I.

34) De *Guilielmo* et *Henrico*, fratribus, Comitibus de *Nassau*, Caroli V. Caesaris Amicis et Legatis,

vid. Seckendorffii hist. Lutheranismi, annis et locis variis.

35) *Ferdinandum I*, Caroli V. Caesaris fratrem, Regem Romanorum, Hungariae ac Bohemiae, Archiducem Austriae, posthac Imperatorem.

36) Bellum erat de Hungariae regno, inter Ferdinandum I. et aemulum eius, Iohannem Scepsium, al. de Zapolia dictum, ab anno 1527. vsque ad a. 1535.

IACOBI WIMPHELINGI,
 A. M. Theol. Licentiati, Viri Cel. Epistola
 A. 1520. ad Erasmus data,
 ex Autogr.

De hoc Viro cel., qui varia scripsit, vid. Chytraei Saxon. l. 3. Trithemii epistolae, Casp. Hedionis histor. eccles. l. 13. c. 19. Adami vitae Theologor. etc. et in primis Erasmi epistola ad Ioannem Vlattenum scripta Basil. 24. Ian. 1529. T. III. Opp. p. 1141.

Natus anno 1449. *Sletstadii*, (Selestadii, Schlestadii, vt alii vocant, germ. *Schlettstadt*, vel *Schlettstädt*,) in Alsatia, ex disciplina Ludouici *Dringebergii*, Westphali, scholae Sletstad. Rectoris, Friburgum abiit, inde Basileam, Erfordiam ac Heidelbergam, vbi Artium Magister, postea vero et *Baccalaureus*, et *Licentiatus Theol.* creatus est. *Spiram* sub annum 1494. accitus, *Ecclesiastae* munus non sine laude aliquot annis gessit. *Heidelbergae* sacros enarravit auctores, nec grauatus est ibi agere paedagogum aliquot magnae spei adolescentum, inter quos Wolfgangus Comes à *Loewenstein*, Iacobus *Sturmius*, Argentinenfis, vir postea clarissimus, et ex sorore nepotes, Iacobus *Spiegelius* et Ioannes *Maius*, qui ambo Caroli V. et Ferdinandi I. Imperatorum Consiliarii praecipui fuerunt. A Monachis *Augustinianis* accusatum, Romamque citatum, defenderunt ad *Iulium II.* Papam, et arbitri constituti fuerunt Conradus *Peutingerus* et Iacobus *Spiegelius*, tandemque incendium pressit *Iulii II.* auctoritas. Egit tandem vitam priuatam *Sletstadii*, in aedibus *Magdalenae*, sororis, vbi obiit A. 1528. d. 17. Nou. aet. 79. honorifice sepultus, cum monumento, a *Beato Rhenano* conscripto.

In Opp. Erasmi T. III. p. 1550 exstat vnica *Wimphelingi* epistola ad Erasmum data *ex Sletstadio* 15. Ian. 1516., et p. 827. vnica *Erasmi* ad Wimphelingum, Basil. 25. Nou. 1524.

His nunc tandem additur ex Autogr. breuis WIMPHELINGI ad Erasmum epistola, scripta *Sletstadii*, Domin. *Esto mihi*, A. 1520. (v. Index h. a. n. I.)

S. D. P. Opto Heraſmum¹⁾ meum fore longaeuum, vt nouos indies foetus pariat, et veteres, vti solet, augeat; quibus incipiam folari in aduerſis, quae ab eis, quibus ſemper bene volui, perpeſſus ſum.²⁾ Sed haec eſt mundi huius remuneratio, cuius pertaeſus ſum, ſperans, me propediem ex his procellis ad portum quietum, Ieſu duce, emerſurum.³⁾ Tu vale feliciffime, vnicum folatium meum. Saepe enim me in *Enchiridio* tuo⁴⁾ et *Compendio*

1) Ita ſcriptum eſt Erasmi nomen in hac epistola eiusque inſcriptione.

2) A Monachis Auguſtinianis, vt docent ea, quae praemiſſa ſunt huic epistolae. Adde Erasmi verba, ex epist. 1008. ad Io. Vlattenum data Basil. 24. Ian. 1529. T. III. Opp. p. 1141. „Nec inuidia caruit hominis „(Wimphelingi) ſancta libertas Ro- „mam excirus eſt homo, et ſenio, et „hernia tardus, Monachorum Augu- „ſtinienſium opera, quod alicubi „ſcripſiſſet, *Auguſtinum* non fuiſſe „Monachum, aut certe non talem, „quales nunc habentur Auguſtinen-

„ſes, quum hi tamen illum in tabu- „lis ac libellis exhibeant promiſſa „barba, nigra cuculla et zona coria- „cea.“

3) Vixit adhuc octo annos, et quod excurrit, mortuus d. 17. Nou. A. 1528. Erasmus vero l. c. dieit de mortuo Wimphelingo: „Annum at- „tigit pene octogefimum, diutius et- „iam victurus, ſi corpusculi deficien- „tis rationem vllam habere voluiſ- „ſet.“

4) Scripserat Erasmus *Enchiridion* militis christiani.

dio 5) iucunditate afficis. Ex Schlettstadio, Estomihi, 6) Anno XX.

Tibi deditissimus,

Iacobus Wimpheling,

Slettstadiensis.

Dn. Desiderio Heralmo Roterodamo, Summo Theologiae Christianae Professore, Praeceptori omnium obseruandissimo.

Sed nunc indicenda Vobis est, Ciues Optimi, memoria instauratae Religionis Euangelicae, die XXXI. Mensis Octobris in Aede Academica pie celebranda. Orationem anniuersariam hora XII. inter Sacra Eucharistica habebit Vir Praeclarissimus, *Carolus Guiliehnus Gotthold Goebel*, Steinbachio - Misnicus, Artium Magister et ad Aedem Academicam in sacris post meridiem Orator, dicturus de *salute ciuium, quam debent sacrorum emendationi et doctrinae euangelicae instauratae*. Ad quam orationem audiendam vt frequentes confluat, *Comites Illustrissimi, Viriusque Reipublicae Patres ac Procere Grauissimi, Commilitones Generosissimi, Nobilissimi, Carissimi*, precesque ad Deum per Christum mittatis supplices pro imperio felicissimo, vita et incolumitate SERENISSIMI PRINCIPIS ELECTORIS, DOMINI FRIDERICI AVGVSTI, *Veri Patris Patriae et Ciuium*, pro *Coniuge Serenissima*, MARIA AMALIA AVGVSTA, *Deliciis Patriae ac Ciuium*, pro vniuersa *Domo Electorali Celsissima*, pro PRINCIPIS *Administris et Amicis* sapientissimis, prudentissimis,

5) Sermo est de Erasmi *Compendio* theologiae.

6) Dominica Estomihi anni 1520. fuit dies 19. mensis Februarii.

mis, Patriae et Civium Salutis studiosissimis, pro vniuersa
Ecclesia Evangelica, *Patria*, *Academia*, *Urbe*, seu potius *Para-*
diso terrestri fere instaurato, magnopere hortamur atque
 rogamus. P. P. Domin. XXI. post F. Trinit. A. R. S.
 clolcccxcv.

L I P S I A E

EX OFFICINA KLAVBARTHIA.